

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
22 жовтня 2025 року,
протокол № 2.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

22 жовтня 2025 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«Лексикон кіноперекладів»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізацією 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
галузі знань 03 Гуманітарні науки

м. Хмельницький
2025

РОЗРОБНИК:

Викладачка кафедри мовознавства,
перекладачка

27 вересня 2025 року

_____ Ірина САВЮК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри
27 вересня 2025 року, протокол № 2.

Завідувачка кафедри мовознавства,
докторка педагогічних наук, професорка
27 вересня 2025 року

_____ Ольга НАГОРНА

Ольга НАГОРНА

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
27 вересня 2025 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

	Стор.
1. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 5
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 5
1.2. Лекції	– 5
1.3. Семінарські заняття	– 7
1.4. Самостійна робота студентів	– 20
1.6. Підсумковий контроль	– 22
2. Схема нарахування балів	– 23
3. Рекомендовані джерела	– 24
4. Інформаційні ресурси в інтернеті	– 24

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин		
		Денна форма навчання		
		Усього	у тому числі	
Сем.	Сам.роб.			
1	2	3	4	5
1.	Переклад і кінопереклад. Особливості та функції	13,5	3,5	10
2.	Переклад аудіовізуального контенту та його типи	8,5	3,5	5
3.	Поняття та види кіноперекладу (дубляж, субтитрування, закадровий переклад)	7,5	3,5	4
4.	Становлення кіноперекладу в Україні	8,8	3,5	5
5.	Контекст кіноперекладу	7,5	3,5	4
6.	Переклад національного колориту. Можливі стратегії	13,5	3,5	10
7.	Переклад із урахуванням особливостей мовця	8,5	3,5	5
8.	Лексичні особливості кіноперекладу. Лексично-семантичні трансформації	13,5	3,5	10
9.	Переклад високого стилю (на прикладі фільму The King's Speech)	7,5	3,5	4
10.	Особливості перекладу реклами та пісень	8,5	3,5	5
11.	Переклад жартів, іронії, сарказму	8,5	3,5	5

12.	Особливості перекладу мультфільмів	5,5	3,5	2
13.	Ідіоматичність перекладу	9	4	5
	Всього годин:	120	46	74

1.2. Семінарські заняття

Семінарські заняття 1-3

Тема 1. Переклад і кінопереклад. Особливості.

Переклад і кінопереклад

Переклад — це процес відтворення змісту та форми тексту однією мовою (мовою оригіналу) засобами іншої мови (мовою перекладу).

Кінопереклад – це процес перекладу аудіовізуального контенту, включаючи діалоги, письмовий текст та літературні матеріали, з однієї мови на іншу в контексті фільмів чи інших аудіовізуальних медіа.

Наразі терміносистема сфери кіноперекладу обґрунтована недостатньо. Науковці пропонують різноманітні визначення кіноперекладу. Х. Діаз-Сінтас та Е. Ремаел визначають кінопереклад як «передачу вербальних і невербальних елементів з однієї мови на іншу, гарантуючи, що цільова версія є комунікативно еквівалентною вихідній та відповідає вимогам, передбаченим носієм інформації та новим культурним середовищем».

На думку І. Гамб'є, кінопереклад – це «процес перекладу діалогів і письмового тексту фільмів з однієї мови на іншу таким чином, щоб він був повністю зрозумілим для глядачів і не відволікав їх від отримання задоволення під час перегляду кінострічки».

Відомий перекладознавець Ф. Шоме стверджує, що «кінопереклад – це процес передачі діалогів та інших вербальних елементів фільму з однієї мови на іншу зі збереженням сенсу, задуму та емоційного забарвлення оригінального фільму».

Попри певні розбіжності у визначеннях, констатуємо у різних дослідженнях важливість мовної та культурної передачі, збереження комунікативного наміру оригінального фільму та адаптації перекладу до аудіовізуального формату та цільової аудиторії.

Кінопереклад поділяється на кілька категорій. По-перше, це переклад письмових матеріалів, таких як сценарії та статті, які пов'язані з кіновиробництвом. По-друге, це дублювання та субтитрування, які можуть бути виконані кількома мовами, якщо фільм виходить у прокат у різних країнах. Крім того, перекладу потребують промоматеріали, рецензії та короткі анотації до фільмів. Під час підготовки фільмів до виходу в інших країнах, режисери часто співпрацюють із перекладачами. У таких випадках перекладачі відповідають також за переклад інтерв'ю та статей, які стають своєрідним «промо» при підготовці до запуску фільму та мають перекладатися еквівалентно до оригіналу.

Питання для опитування та дискусії:

Як визначається поняття «переклад» у сучасному перекладознавстві?

Які основні функції перекладу як виду комунікації?

У чому полягає міжкультурний характер перекладу?

Яка роль перекладача в процесі міжмовної комунікації?

Чим переклад відрізняється від адаптації та переказу?

У чому полягає специфіка кінотексту?

Які обмеження впливають на роботу кіноперекладача?

Аудиторна робота

Переглянути три епізоди першого сезону шоу [Friends](#), проаналізувати складнощі, обговорити, перекласти.

За самостійним перекладом слідує спільне обговорення.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: переклад, перекладацька стратегія, аудіовізуальний переклад, кінопереклад, кінотекст, прагматичний ефект, комунікативна функція перекладу, культурна адаптація, локалізація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Основні підходи до визначення поняття «переклад» у сучасному перекладознавстві;
- переклад як процес міжмовної та міжкультурної комунікації;
- поняття кіноперекладу та його місце в системі аудіовізуального перекладу;
- специфіка кінотексту;
- основні види кіноперекладу та їхні особливості;
- вплив візуального ряду та звукового супроводу на перекладацькі рішення;
- обмеження й вимоги, що впливають на роботу кіноперекладача.

Семінарські заняття 4-5

Тема 2. Переклад аудіовізуального контенту та його типи

Аудіовізуальний переклад — це різновид перекладу що спрямований на передачу змісту фільмів, серіалів і мультфільмів з урахуванням поєднання вербального тексту, зображення й звукового супроводу. На відміну від письмового, аудіовізуальний переклад здійснюється в умовах часових, просторових і технічних обмежень, має орієнтацію на масового глядача. Аудіовізуальний переклад є комплексним видом перекладу, що поєднує мовні, культурні та технічні аспекти. Вибір типу перекладу чітко залежить від жанру контенту, цільової аудиторії, а також його комунікативної мети. Візуальний ряд, інтонації, музика та монтаж впливають на перекладацькі рішення, а прагматичний ефект часто є важливішим за формальну точність.

Основними типами аудіовізуального перекладу є:

- Субтитрування (подання перекладу у вигляді написів на екрані);
- дубляж (заміна оригінальної звукової доріжки мовою перекладу);
- закадровий переклад (переклад, накладений поверх оригінального звуку).

Питання для опитування та дискусії:

Чим аудіовізуальний переклад відрізняється від письмового художнього перекладу?

Які елементи аудіовізуального контенту найбільше впливають на перекладацькі рішення?

Чи можна вважати аудіовізуальний переклад різновидом міжкультурної адаптації?

Який тип аудіовізуального перекладу найбільш повно передає авторський задум: субтитри чи дубляж?

Чи є закадровий переклад «компромісним» видом перекладу?

Як вибір типу перекладу впливає на сприйняття персонажів і сюжету фільму?

Чи може візуальний ряд компенсувати втрати перекладу?

Які культурні чинники слід враховувати під час перекладу аудіовізуального контенту?

Аудиторна робота

Перегляд коротких [відео](#) 1 та [відео](#) 2 про правила дорожнього руху, його аналіз і переклад. Визначення для кого це відео та яка його мета.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: аудіовізуальний переклад, аудіовізуальний контент, кінопереклад, прагматичний ефект, комунікативна функція перекладу, культурна адаптація, локалізація, субтитрування, дубляж, закадровий переклад, цільова аудиторія, міжкультурна комунікація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Визначення поняття аудіовізуального перекладу та його місце в системі перекладознавства;
- особливості аудіовізуального контенту як об'єкта перекладу;
- основні типи перекладу аудіовізуального контенту та їхні характеристики;
- переваги й обмеження субтитрування;
- специфіка дубляжу;
- вимоги до синхронізації;
- особливості закадрового перекладу та сфери його застосування.

Семінарські заняття 6-7

Тема 3. Поняття та види кіноперекладу (дубляж, субтитрування, закадровий переклад)

Озвучування мультфільмів, фільмів чи серіалів — це запис звукового супроводу фільму. Озвучування може бути попереднім чи наступним. При попередній озвучці спершу записують голоси, а потім уже проводять кінозйомку чи створюють анімацію, де міміка персонажів відповідає міміці акторів. Суть наступного озвучування полягає в створенні фонограми до вже знятого фільму. Таку озвучку виконують, синхронізуючи звук з діями акторів. Як правило, такий спосіб використовують, якщо в умовах зйомки через сторонні шуми неможливо отримати якісну фонограму. Різновидом наступного озвучування є дубляж.

Дубляж — це спосіб перекладу та озвучки фільмів, мультфільмів та серіалів, коли змінюють мову оригіналу та повністю накладають іншу на відео. Закордоном дубляж відео велика рідкість. Переважно фільми виходять англійською мовою, а за потреби в показі використовують субтитри.

Дубляж має декілька особливостей, зокрема:

під час підбору акторів для дубляжу враховують їхній голосовий вік, темперамент персонажа та оригінальний голос і тембр;

для дублювання формується спеціальна укладка тексту та обробка перекладу;

кожного актора повинна озвучувати інша людина. Проте, бували випадки, коли один актор дубляжу озвучував кількох персонажів. Як правило, це професійний актор, і таку озвучку можуть розпізнати лише фахівці;

під час дубляжу потрібно дотримуватись акустичних умов. До прикладу, якщо актор говорить у ванній, то й голос дублера повинен звучати відповідно. Інші шуми та закадровий дубляж (голос оповідача) теж записують окремо.

Субтитри — це текстова версія, що супроводжує аудіовізуальну продукцію і переважно має вигляд написів у нижній частині теле- чи кіноекрану

Закадровий переклад буває:

одноголосий — коли весь фільм озвучений одним актором дубляжу;

двоголосий — усіх виконавиць жіночих ролей озвучує одна жінка, а акторів чоловіків один актор;

багатоголоса озвучка – це найпопулярніший варіант. Кожного персонажа озвучує інший актор дубляжу.

Чим дубляж відрізняється від багатоголосого перекладу (озвучки)?

У багатоголосовому перекладі озвучка накладається поверх оригінальної мови акторів фільму. Її чути у фоновому режимі, приблизно на 30 відсотків гучності. Переклад – 70 відсотків. А от якщо мова йде про дубляж, то оригінальну фонограму акторів повністю вимикають, а весь текст озвучують актори дубляжу. Тобто, під час перегляду глядачі чують увесь текст рідною мовою. Складно сказати, який спосіб озвучки кращий, адже кожен має свої переваги. Дубляж повністю занурює глядача в атмосферу фільму. З іншого боку, багатоголосий переклад дозволяє чути оригінальні голоси акторів, їхній тембр та інтонацію. Це основна відмінність дубляжу від закадрового озвучення. Саме дубляж та багатоголосий переклад за кадром найчастіше використовують під час перекладу фільмів та мультяшків.

Озвучка – переклад фільму, при якому глядач чує мову оригіналу глибоко під рідною мовою. Можуть звучати від 2 до 7 голосів, які не відіграють в повній мірі емоцій акторів. Дубляж – переклад фільму, при якому глядач взагалі не чує мову оригіналу. Це повноцінний переклад фільму, який відтворює настрій героїв та їх емоції.

Чим дубляж відрізняється від озвучки?

Акторська гра. В дубляжі у актора тільки одна роль у фільмі, а дітей записують тільки діти; в озвучці один актор може писати кількох персонажів, від малого до старого та навіть кривляти голос під дитячий.

Емоційність. В дубляжі актор наче одягає героя фільму на себе, проживаючи та відтворюючи всі його емоції: хекання, чхання, плювання, блювання; в озвучці актор працює як диктор, начитуючи закадровий голос.

Техніка запису. В дубляжі актор має повністю попадати в рот свого персонажа (ліпсінг). Тобто якщо персонаж фільму завершує слово звуком “о”, те саме має зробити актор дубляжу (велику роль тут відіграє якісний переклад. Часом акторам дубляжу доводиться перефразувати речення заради ліпсінгу); озвучка дозволяє цього уникнути, головне, щоб фраза була в розмірі.

Як записується? В дубляжі кожна репліка або таймкод спершу уважно переглядається, а потім записується окремо і стоячи; в озвучці актори читають увесь текст фільму з листа без попереднього перегляду перекладу.

Питання для опитування та дискусії

Що таке дубляж, озвучка та субтитрування?

У чому основні відмінності між дубляжем і озвучкою?

Які технічні та мовні обмеження характерні для субтитрування?

Які вимоги висуваються до перекладача при створенні дубляжного тексту?

Що означає синхронізація в дубляжі та чому вона є важливою?

У яких жанрах і типах контенту найчастіше використовується озвучка?

Які елементи кінотексту найчастіше втрачаються під час субтитрування?

Чи є субтитри «більш точним» видом перекладу, ніж дубляж?

Чи може озвучка бути повноцінною альтернативою дубляжу?

Як змінюється сприйняття персонажів залежно від типу перекладу?

Чи виправдані перекладацькі втрати в субтитрах заради зручності глядача?

Який тип перекладу доцільніший для мультфільмів? Чому?

Чи повинен вибір типу перекладу залежати від вікової аудиторії?
Який тип перекладу ви вважаєте оптимальним для українського глядача?

Аудиторна робота

Переглянути, проаналізувати, обговорити сцену з фільму [Mean Girls](#), а також розпочати її переклад. Продовжити вдома.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: дубляж, озвучка (закадровий переклад), субтитрування, аудіовізуальний переклад, кінопереклад, кінотекст, полікодовий текст, вербальний та невербальний компоненти, синхронізація, артикуляційна синхронізація (lip-sync), темп мовлення, компресія тексту, ідіоматичність перекладу, прагматичний ефект, культурна адаптація, локалізація, цільова аудиторія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Визначення понять дубляж, озвучка та субтитрування;
- основні відмінності між дубляжем, озвучкою та субтитрами;
- технічні та лінгвістичні обмеження кожного типу перекладу;
- роль синхронізації та артикуляційної відповідності у дубляжі;
- особливості компресії та скорочення тексту під час субтитрування;
- вплив типу перекладу на ідіоматичність і природність мовлення персонажів;
- прагматичний ефект перекладу та його значення для сприйняття аудиторією;
- вибір типу перекладу залежно від жанру фільму, вікової групи та аудиторії.

Семінарські заняття 8-9

Тема 4. Становлення кіноперекладу в Україні. Функції кіноперекладу

Який період можна вважати початком становлення кіноперекладу в Україні? Першим етапом можна вважати середину 30-х років ХХ ст., коли в СРСР було здійснено перший дубляж кінострічки. В Україну кінопереклад прийшов у 60-тих роках і його осередком стала студія ім. О. Довженка, проте фільми перекладали російською мовою. Наступний, другий етап, розпочинається з 1978 року, коли за ініціативою генерального директора кіностудії ім. О. Довженка М. П. Мащенка була сформована студія кіноперекладу у Києві «Синхрон» при театрі «Хлопавка» (1978-2002), яка почала перекладати фільми українською мовою для озвучення.

Попри те, що переклад здійснювався українською мовою, кіно-тлумачі «орієнтувалися на ті дубляжі, які були в СРСР, й намагалися тягнутися до них». Демократизація суспільства у 90-ті роки та перехід української економіки на ринкові засади спричинили різке підвищення кількості імпортованого кіно, проте тогочасні студії кіноперекладу не були готові впоратися з такою лавиною фільмів, що стало причиною засмічення ринку імпортованого кіно одноголосним аматорським, часто нелегальним перекладом. Цей феномен отримав назву «переклад Гаврилова».

Український дубляж зазвучав в усіх сенсах цього слова в 2006 році. Тоді в прокат вийшов фільм «Тачки», і українці закохались в рідне звучання стрічки. Влучні фразочки, жарти, настрій — це все створює колорит фільму та зближує його з аудиторією. В деяких випадках хороший дубляж навіть може покращити якість самого фільму.

З часом на теренах незалежної України виникли наступні студії перекладу/дубляжу/озвучення кіно, як: AdiozProduction Studio (існувала до 2010),

LeDoyen, Postmodern, Tretyakoff Production, UkrDub, Невафільм Studios Україна, Омикрон, Румбамбар, Пілот, Так Треба Продакшн (яка виникла зі студії «Синхрон» при «Хлопавці»), ТВ+, ТО «Цікава Ідея», які, на відміну від радянських студій ім. О. Довженка та «Синхрону» при «Хлопавці», вже відносяться до суто української школи кіно-перекладу. В чому полягає різниця між радянською та українською школами кіноперекладу: виключно в ідеології та цільовій аудиторії. Сучасні українські кіноперекладачі адаптують текст лише до українського глядача, вони експериментують з мовою та стилем перекладу, дозволяють собі відходити від оригіналу.

Основними функціями кіноперекладу можна вважати:

Комунікативна функція (забезпечити розуміння іноземного фільму аудиторією, яка не знає мови оригіналу), передача змісту (передати зміст фільму, включаючи діалоги, сюжет, характери персонажів та загальну атмосферу твору), збереження естетичного значення (не просто передати зміст, а й зберегти художньо-естетичну функцію фільму, його стиль, гумор, емоційний настрій та інші особливості), створення цілісного образу (забезпечення синхронізації аудіо та відеоряду для досягнення цілісного аудіовізуального образу, що створює ефект повного занурення глядача у фільм), культурний обмін (через кінопереклад відбувається поширення світової кінокультури, що сприяє культурному зближенню та взаєморозумінню між народами).

Питання для усного опитування та дискусії

Коли з'явилися перші спроби кіноперекладу в Україні і в якому вигляді вони здійснювалися?

Які види кіноперекладу використовувалися у радянський період?

Що таке дубляж і озвучка та яка їхня роль у розвитку українського кіноперекладу?

Які стандарти дубляжу існували у 1940–1980-х роках?

Як змінився підхід до кіноперекладу після здобуття незалежності України?

Які сучасні форми кіноперекладу переважають в Україні сьогодні?

Яка роль кіноперекладу у збереженні та поширенні української мови?

Чи можна вважати кінопереклад формою культурної адаптації контенту для української аудиторії?

Які переваги та недоліки дубляжу порівняно з субтитруванням в українському контексті?

Чи завжди локалізація іноземного фільму виправдана, чи це спотворює авторський задум?

Як зміни в технологіях і ринку кіноперекладу вплинули на якість українського дубляжу та озвучення?

Які функції кіноперекладу ви знаєте? Назвіть кілька основних.

Чи є фільм або мультфільм, який ви колись дивилися в оригіналі чи російською, а згодом передивилися українською? Що було цікавіше?

Аудиторна робота

Перегляд серії «[Альф](#)» в оригіналі та українському перекладі Олекси Негребецького, який також був режисером озвучування цього серіалу.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кінопереклад, аудіовізуальний переклад, локалізація, культурна адаптація, компресія тексту, прагматичний ефект, національний колорит, культурний контекст, цільова аудиторія, історія українського кіноперекладу.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Початок кіноперекладу в Україні: час, форми та завдання;
- основні види кіноперекладу (дубляж, озвучка, закадровий переклад, субтитрування) у радянський період;
- стандарти дубляжу та вимоги до синхронізації у 1940–1980-х роках;
- розвиток кіноперекладу після здобуття незалежності України: нові студії, технології, типи перекладу;
- сучасний стан українського кіноперекладу: дубляж, озвучка, субтитрування, якість і локалізація;
- роль культурної адаптації та збереження національного колориту у перекладі іноземних фільмів;
- значення кіноперекладу для розвитку української мови та доступності контенту для глядача;
- вплив ринку та технологій на якість і специфіку сучасного кіноперекладу;
- порівняння українського кіноперекладу з міжнародними практиками та тенденціями.

Семінарське заняття 12

Тема 6. Переклад національного колориту. Можливі стратегії

Сукупність культурно маркованих елементів, які відображають специфіку життя, традицій, ментальності, мовної картини світу певного народу, називають національним колоритом.

У кіноперекладі він проявляється через реалії, ідіоми, звертання, гумор, соціальні ролі, історичні та культурні алюзії.

Перекладачі часто стикаються з такими проблемами як відсутність прямих відповідників у мові перекладу, обмеження часу й простору, ризик втрати культурної специфіки або надмірної адаптації та необхідність врахувати цільову аудиторію.

Існує кілька стратегій перекладу, серед яких основними вважають такі:

Збереження, тобто максимальне збереження елементів культури оригіналу (транскрипція / транслітерація реалій).

Адаптація (доместикація), тобто заміна культурно маркованих елементів зрозумілими для цільової аудиторії (використання аналогів, локалізація реалій).

Часткова адаптація, тобто поєднання збереження та адаптації.

Нейтралізація, тобто усунення культурно специфічного елемента.

Питання для опитування та дискусії

Що розуміють під національним колоритом у кіноперекладі?

Які мовні та позамовні елементи формують національний колорит фільму?

Чому переклад національного колориту є однією з найскладніших проблем кіноперекладу?

Які основні стратегії перекладу національного колориту ви знаєте?

У чому полягає стратегія збереження (форенізації)?

Що таке адаптація (доместикація) і коли вона є доцільною?

Що розуміють під нейтралізацією культурно маркованих елементів?

Як тип кіноперекладу (дубляж, озвучка, субтитрування) впливає на вибір стратегії?

Чи завжди доцільно зберігати національний колорит оригіналу в перекладі?

Де проходить межа між культурною адаптацією та спотворенням авторського задуму?

Яка стратегія перекладу національного колориту є оптимальною для масового глядача?

Чи може нейтралізація культурних елементів збіднювати кінотекст?

Як переклад національного колориту впливає на формування уявлень глядача про іншу культуру?

Чи повинен перекладач пояснювати культурні реалії, якщо вони незрозумілі аудиторії?

Чи є перекладач у цьому випадку культурним посередником чи локалізатором контенту?

Як змінюється стратегія перекладу національного колориту в дитячих фільмах і мультфільмах?

Аудиторна робота

Перегляд уривка анімаційного фільму [The Emperor's New Groove](#), аналіз, обговорення. Завдання студентів полягає в пошуку реалій або слів, які маркують культурний пласт Андської цивілізації. Переклад таких понять.

Перегляд трейлера до анімаційного фільму [Coco](#) в оригіналі та українському [перекладі](#). Порівняння, обговорення.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: національний колорит, культурно марковані одиниці, реалії, форенізація (збереження), доместикація (адаптація), компенсація, нейтралізація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Що таке національний колорит і які мовні та культурні елементи він включає;
- які основні стратегії перекладу національного колориту: збереження (форенізація), адаптація (доместикація), часткова адаптація та нейтралізація, і в чому їх суть;
- як обмеження типу аудіовізуального перекладу (субтитри, дубляж, озвучка) впливають на вибір стратегії передачі національного колориту;
- у чому полягає різниця між збереженням автентичних назв/реалій і їх локалізацією для цільової аудиторії;
- які переваги та ризики пов'язані з кожною стратегією (втрата культурної інформації, зміна сприйняття, надмірна адаптація).

Семінарське заняття 13

Тема 7. Переклад із урахуванням особливостей мовця

Аудіовізуальний переклад поєднує в собі мовні, культурні й технічні складові. Цей вид перекладу передбачає не лише передачу смислу діалогів, а й збереження унікальних рис мовця, зокрема його характерних ознак, стилістичних особливостей та індивідуального стилю мовлення.

У фільмі кожна репліка належить конкретному персонажу, який має соціальні, культурні та лінгвістичні характеристики. Мова такого мовця включає особливості стилю (формальна чи розмовна мова), соціолект, діалектизми та жаргон, емоційні нюанси та інтонацію.

Під час роботи над кіноперекладом важливо передавати не тільки основний зміст реплік, а й соціокультурну, емоційну та комунікативну інформацію, яка закладена в мовленні героя. Ігнорування цих аспектів може спотворити образ персонажа, змінити сприйняття сюжету або призвести до втрати суттєвих смислів.

Питання для опитування та дискусії

Які мовні маркери можуть характеризувати мовця у фільмі (стиль, соціолект, діалектизми, жаргон)?

Як інтонація та емоційні маркери впливають на процес перекладу?
Що таке прагматичний ефект у кіноперекладі і як він пов'язаний з мовцем?
Які труднощі виникають при перекладі реплік персонажів із яскравими індивідуальними мовними рисами?
Чому врахування контексту важливе при передачі мовленнєвих особливостей персонажа?

Аудиторна робота

Перегляд уривка фільму *The King's Speech*, обговорення, аналіз. Переклад. Складністю у перекладі є те, що головний герой фільму затинається, цю його особливість важливо передати.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: мовець, мовні маркери, стиль мовлення, прагматичний ефект, індивідуальні мовленнєві особливості.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Роль мовця у кінотексті та значення його мовних ознак для перекладу (соціолект, стиль, інтонація);
- вплив соціальних і культурних характеристик мовця на формування його мовленнєвого стилю та як це враховується в перекладі;
- мовні маркери, що визначають індивідуальність героя, і способи їх відтворення в різних типах кіноперекладу;
- виклики, що пов'язані з передачею індивідуального мовлення персонажа (особливо в субтитрах із часовими й просторовими обмеженнями);
- стратегії перекладу, які дозволяють зберегти емоційне та соціокультурне забарвлення мовлення героя, а також забезпечують природність і адекватність аудіовізуального перекладу.

Семінарські заняття 14-16

Тема 8. Лексичні особливості кіноперекладу. Лексико-семантичні трансформації

Лексика (словниковий склад мови) є одним із найважливіших інструментів перекладача, а тому важливо знати, як правильно передавати її у кіноперекладі. Як відомо, переклад — це не просто передача значення слова, а відтворення форми, функції, стилю і навіть характеру персонажів. Особливо це стосується лексики, що має різні стилістичні шари, себто може бути нейтральною, офіційною, розмовною тощо.

Зазвичай діалоги персонажів фільмів не «мертві» чи академічні, а живі та динамічні, максимально наближені до життя, емоцій та атмосфери епохи, культури чи побуту.

Завдання перекладача полягає не так у передачі змісту, як у відтворенні стилістичної палітри мовлення, вмінні зчитувати й розрізняти емоції, тон, регістр мовлення та можливості передати ці нюанси в перекладі. Не можна забувати, що, напр., не кожен англomовний сленг має відповідник в українській мові, ввічливі форми звертання в одній мові можуть звучати абсурдно в іншій тощо.

Типи лексики:

загальноживана

розмовна

жаргон

поетична

офіційна

Різні типи лексики вживаються для того, щоб продемонструвати:

соціальний статус

вік

належність до певної групи

інтелектуальний рівень мовця

емоції

Звернімо увагу на нейтральну та стилістично марковану лексику. Нейтральна або загальноживана лексика дає інформацію, не має стилістичного забарвлення, не викликає емоцій. Стилiстично маркована навпаки — сигналізує про стиль, тон, емоцію, соціальну дистанцію між персонажами.

I'm home.

I hate school. It is so boring.

Your Majesty, may I be frank?

Найбільший виклик для перекладу — сленг, жаргон (арго) та вульгаризми. Їх складно перекладати буквально, бо вони прив'язані до певної культури чи традицій.

Сленг (молодіжна, жива лексика): *sis, bro, chill.*

Жаргон (професійна/соціальна лексика): *hacker, cop, medic.*

Арго (грубі, табуйовані слова): *snitch, bastard, screwed.*

Yo, Mr. White! This is tight!

Йо, містер Вайт! Це круто! АБО Це просто бомба!

*Sell me this f**ing pen.**

Продай мені, чорт забирай, цю ручку АБО Продай мені цю кляту ручку АБО Продай мені, блін, цю ручку.

Bloody hell, Harry!

Та ну тебе, Гаррі!

Не забуваймо, що лексика, яку вживає певний персонаж, демонструє його характер, вік, належність до певної культурної чи соціальної групи, емоційність тощо.

Можливі стратегії перекладу стилістично маркованої лексики:

Еквівалент (функціональний): підбір за значенням і стилем

Трансформація: заміна конструкції для збереження ефекту

Адаптація: наближення до культури цільової аудиторії

Описовий переклад: коли немає прямого відповідника

Питання для опитування та дискусії

Що робити з вульгарною та грубою лексикою?

Чи перекладати лайку?

Якщо так, то яким чином?

Чи можливі цензуровані та нецензуровані варіанти?

Аудиторна робота

Вибрати сцену з фільму *The Wolf of Wall Street*, виписати 10 реплік (не підряд, а принаймні з 10-15 хв фільму), визначити тип лексики в кожній, перекласти й пояснити перекладацьку стратегію та рішення.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: лексика, лексичні трансформації, маркована лексика, сленг, вульгаризми.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Взаємозв'язок лексичних трансформацій з іншими типами трансформацій (лексико-граматичні, семантичні) у процесі перекладу кінотексту;
- як трансформації впливають на передачу емоційно-експресивних значень, сленгу, жаргону та інших мовних особливостей персонажів у субтитрах і дубляжі;
- проблеми адаптації лексики, пов'язаної з культурними і національними реаліями, та шляхи їх вирішення за допомогою трансформацій;
- специфіка застосування трансформацій під час перекладу мультфільмів і художніх фільмів (наприклад, адаптація фразеологізмів, мовних ігор, імен персонажів).

Семінарське заняття 17

Тема 9. Переклад високого стилю (на прикладі фільму *The King's Speech*)

Рівень мови, що відзначається урочистістю, естетичною насиченістю, образністю й формальністю, називають високим стилем і використовують у художніх, філософських текстах, урочистих промовах, релігійних та класичних жанрах кіно. У цьому випадку завданням мови є не тільки передача змісту, а й створення емоційно-естетичного ефекту. Такий переклад є особливою складовою художнього перекладу, а, отже, вимагає максимальної стилістичної адекватності. Важливо передати зміст, зберегти ритм, емоційну насиченість, стилістичну виразність і прагматичний ефект.

Що потрібно враховувати при перекладі? Слід звертати увагу на поетичну та метафоричну лексику, що включає художні образи, які створюють образність. Не менш важлива ускладнена синтаксична структура, яка проявляється в розгорнутих описах, перифразах та складних реченнях. Також слід передбачати естетичну та емоційну насиченість висловлювань, що формує певну атмосферу й художній ефект у творі. Важливо враховувати й культурні чи історичні алюзії, які можуть потребувати додаткового пояснення або адаптації для цільової аудиторії.

Стратегії перекладу високого стилю можуть включати:

Пошук стилістичних еквівалентів у мові перекладу, тобто підбір лексичних і синтаксичних засобів, що відтворюють художню функцію висловлення;

компенсація там, де пряме відтворення неможливе, шляхом використання іншого виразного засобу;

адаптація культурних маркерів (наприклад, алюзій, символів) так, щоб вони були зрозумілі цільовій аудиторії, не втрачаючи стилістичного значення.

У контексті кіноперекладу високий стиль важливий там, де мова персонажів чи оповіді має урочистий, поетичний або літературно-естетичний характер (наприклад, діалоги в історичних драмах, промови героїв, класичні літературні адаптації). У таких випадках переклад має зберегти не тільки зміст, а й художній ефект, стильовий тон та емоційні нюанси, що суттєво впливають на сприйняття фільму аудиторією.

Питання для опитування та дискусії

Які стратегії можуть допомогти перекладачу передати естетичну функцію високого стилю без втрати змісту й не переважити переклад?

Чи завжди доцільно зберігати максимальну стилістичну насиченість оригіналу в перекладі, навіть якщо це ускладнює сприйняття цільовою аудиторією?

Чи доцільно під час дубляжу високий стиль адаптувати під мовні норми мови перекладу, чи краще підкреслити «урочистість» стилю через інтонацію?

Чи має перекладач право на творчість, щоб зберегти емоційний ефект?

Як у кіноперекладі поєднати вимоги естетичності стилю з технічними обмеженнями субтитрування (обмежений час та обсяг)?

Аудиторна робота

Перегляд уривку фільму [The King's Speech](#), аналіз, обговорення та робота над перекладом промови. Для полегшення роботи текст промови додається:

“In this grave hour, perhaps the most fateful in our history, I send to every household of my peoples, both at home and overseas, this message, spoken with the same depth of feeling for each one of you as if I were able to cross your threshold and speak to you myself.

For the second time in the lives of most of us we are at — at war.

Over and over again we have tried to find a peaceful way out of the differences between ourselves and those who are now our enemies.

But it has been in vain.

We have been forced into a conflict. For we are called to meet the challenge of a principle which, if it were to prevail, would be fatal to any civilized order in the world. Such a principle, stripped of all disguise, is surely the mere primitive doctrine that ‘might is right.’

For the sake of all that we ourselves hold dear, it is unthinkable that we should refuse to meet the challenge.

It is to this high purpose that I now call my people at home and my peoples across the seas, who will make our cause their own.

I ask them to stand calm and firm and united in this time of trial.

The task will be hard. There may be dark days ahead, and war can no longer be confined to the battlefield. But we can only do the right as we see the right, and reverently commit our cause to God.

If one and all we keep resolutely faithful to it, then, with God's help, we shall prevail.”

Перегляд і переклад сцени з кінофільму [Pride And Prejudice](#) залишається на самостійне опрацювання.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: високий стиль, літературна мова, прагматичний ефект, естетична функція мови, художні засоби виразності, стиль, перекладацька стратегія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

— Поняття високого стилю як особливого стилістичного регістру мовлення та його художніх ознак (урочистість, образність, естетична насиченість);

— особливості лексичних і синтаксичних засобів, що характерні для високого стилю, включно зі складними метафорами, епітетами та побудовами;

— роль естетичного та емоційного ефекту у високому стилі та його значення для художнього сприйняття тексту чи кінотексту;

— проблеми передачі художньої виразності в перекладі, зокрема збереження ритму, стилю й авторського тону.

Семінарські заняття 18-19

Тема 10. Особливості перекладу реклами та пісень

Аудіовізуальний переклад поєднує вербальні та невербальні елементи (зображення, музику, ритм, монтаж). Переклад реклами та пісень належить до креативних видів

перекладу, де головним є не буквальна точність, а збереження комунікативного ефекту та впливу на реципієнта.

Рекламний текст має прагматичну спрямованість і орієнтований на спонукання до дії. Його переклад часто реалізується у формі транскреації.

Основними рисами перекладу реклами є стислість і динамічність, емоційна насиченість, наявність слоганів, гри словами, культурних алюзій, а також орієнтація на цільову аудиторію.

У цьому випадку основними стратегіями перекладу можуть бути адаптація до культурного контексту, заміна гри словами аналогом, компенсація втрат змісту або стилістики, повна переформуляція тексту за збереження ідеї.

Робота над перекладом пісень також має низку особливостей. Ключовими є: синхронізація тексту з музикою, відповідність наголосів і мелодії, збереження настрою та жанру, урахування сюжетної функції пісні у фільмі.

Переклад і реклами, і пісень, а надто якщо вони орієнтуються на дитячу аудиторію, є творчим процесом, який вимагає від перекладача не лише мовної компетенції, а й культурної обізнаності, креативного мислення та розуміння аудіовізуального контексту.

Питання для опитування та дискусії

Чим переклад реклами відрізняється від художнього перекладу в межах аудіовізуального простору?

Які лексичні та стилістичні трансформації найчастіше застосовуються під час перекладу пісень і реклами?

Чи можна вважати транскреацію формою перекладу?

Який елемент є пріоритетним у перекладі пісень для кіно: зміст, ритм чи емоційний ефект?

Наскільки допустимою є зміна оригінального тексту в перекладі реклами або пісні?

Аудиторна робота

Перегляд кліпу до жартівливої [пісеньки](#). У цьому матеріалі багато чорного гумору та сарказму, від студентів вимагається використати винахідливість, аби зберегти ритм, риму, а також жарти.

Перегляд і переклад [реклами](#) автомобіля Volvo.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: транскреація, адаптація, локалізація, стилістична трансформація, рима, ритм, емоційність, прагматичний ефект.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

— Які труднощі виникають при перекладі рекламних слоганів і лозунгів (культурні алюзії, каламбури, рими);

— які стратегії перекладу реклами існують (транскрипція, калька, адаптація, локалізація);

— як зберегти емоційне та прагматичне забарвлення рекламного повідомлення у перекладі;

— які проблеми виникають при перекладі пісень (невідповідність кількості складів, складні метафори, культурні реалії);

— які стратегії перекладу пісень застосовуються (дослівний, адаптований, вільний, ритм-орієнтований переклад)?

— як передати емоційний та експресивний ефект оригінальної пісні?

Семінарське заняття 20

Тема 11. Переклад жартів, іронії, сарказму

Переклад аудіовізуального контенту з елементами гумору є складним процесом, адже поєднує мовні та позамовні елементи, спрямований на відтворення комічного ефекту в межах певного культурного контексту. Жарти, іронія та сарказм власне формують образи персонажів, визначення жанрової тональності та вплив на глядача/слухача.

Кінопереклад є різновидом аудіовізуального перекладу, для якого характерні суворі часові, технічні та синхронізаційні обмеження, що безпосередньо визначають можливості відтворення гумористичних елементів. Жарт трактується як форма комічного, спрямована на виклик сміху або позитивної емоційної реакції. Його реалізація може ґрунтуватися на грі словами, неочікуваному зіставленні значень або свідомому порушенні мовних норм.

Іронія ґрунтується на протиставленні буквального значення висловлювання та його прихованого змісту, за якого справжній смисл є протилежним до вербально вираженого. Іронічний ефект здебільшого має імпліцитний характер і потребує врахування контексту.

Сарказм — форма іронії, яка характеризується оцінюванням, переважно негативного характеру, і використовується з метою критики або висміювання.

Переклад жартів, іронії та сарказму ускладнюється мовною неперекладністю, культурною зумовленістю гумору, розбіжностями у фонових знаннях аудиторії, потребою дотримання синхронізації під час дубляжу та обмеженим обсягом тексту у субтитрах.

У більшості випадків буквальний переклад призводить до втрати комічного ефекту.

У кіноперекладі виокремлюють такі основні стратегії передачі гумору:

- Еквівалентний переклад, що передбачає збереження і форми, і змісту;
- функціональну заміну, за якої створюється інший жарт із аналогічним прагматичним ефектом;
- адаптацію та локалізацію з урахуванням культури цільової аудиторії;
- компенсацію, що полягає в перенесенні комічного ефекту в інший фрагмент тексту;
- нейтралізацію, яка застосовується у разі неможливості адекватного відтворення гумору.

Питання для опитування та дискусії

Що важливіше у перекладі гумору: точність змісту чи комічний ефект?

Чи має перекладач право змінювати жарт, якщо оригінальний не працює для цільової аудиторії?

Чи допустима повна нейтралізація гумору у перекладі? За яких умов?

Чи можна вважати адаптований жарт авторським втручанням перекладача?

Де проходить межа між іронією та образою у перекладі сарказму?

Як культурні відмінності впливають на сприйняття гумору?

Чи можливе повне відтворення сарказму субтитрами?

Аудиторна робота

Перегляд уривка мультфільмів *Shrek* і *The Lion King*. Аналіз, подальше обговорення. Ці фрагменти цікаві метафоричністю та грою словами.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: іронія, сарказм, гумор, імпліцитність, контраст значень.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Що таке жарт, іронія та сарказм;
- вербальний і невербальний гумор у кінодискурсі;
- функції гумору в кіно та аудіовізуальних текстах;
- порушення мовної норми як джерело комічного ефекту;
- іронічне використання стилістично маркованої лексики;
- різниця між сказаним і тим, що мається на увазі.

Семінарське заняття 21

Тема 12. Особливості перекладу мультфільмів

Мультфільми є різновидом аудіовізуального контенту, що поєднує вербальні, візуальні та звукові компоненти. Такий продукт спрямований здебільшого на дитячу або змішану аудиторію. Саме це зумовлює особливі вимоги до підбору мовних засобів, стилістичної простоти та зрозумілості тексту в процесі перекладу.

Однією з ключових особливостей перекладу мультфільмів є орієнтація на вікові особливості глядача. Лексика перекладу має бути доступною, а складні культурні або мовні реалії варто адаптовувати з урахуванням фонових знань цільової аудиторії.

Важливу роль у мультфільмах відіграє гумор. Через це перекладачеві нерідко доводиться застосовувати адаптацію або функціональну заміну для збереження комічного ефекту.

Переклад мультфільмів здійснюється переважно у формах дубляжу або закадрового перекладу, що передбачає дотримання синхронізації та відповідності мовлення персонажів їхнім віковим особливостям. Особливу увагу приділяють перекладу пісень, римованих реплік і власних назв.

Питання для опитування та дискусії

Чи повинен переклад мультфільмів орієнтуватися тільки на дитячу аудиторію?

Чи допустимою є адаптація тексту оригіналу в перекладі мультфільмів? Якою мірою?

Що важливіше у перекладі мультфільмів: збереження змісту чи емоційного впливу?

Чи може перекладач мультфільмів вважатися співтворцем кінопродукту?

Наскільки виправданим є використання локалізованих реалій у перекладі?

Аудиторна робота

Перегляд уривка мультфільму [Paddington](#), аналіз, обговорення, визначення проблемних моментів, переклад.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: гра словами, адаптація, вікова група, реалія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Співвідношення вербальних і невербальних компонентів у мультфільмі та їх роль у перекладі;

- основні труднощі перекладу мультфільмів, зокрема культурна зумовленість, гра слів і гумор;
- особливості перекладу гумору, іронії та комічних ситуацій в анімаційних фільмах;
- переклад пісень, римованих реплік і віршованих фрагментів у мультфільмах;
- специфіка перекладу власних назв, імен персонажів та реалій;
- вплив технічних обмежень (субтитрування, дубляж, закадровий переклад) на перекладацькі рішення;
- поняття синхронізації та її значення для перекладу мультфільмів;
- критерії адекватності та якості перекладу анімаційних фільмів.

Семінарські заняття 22-23

Тема 13. Ідіоматичність перекладу

Ідіоматичність перекладу — важлива категорія перекладознавства. Це можливість передати не буквально значення слів, а глибинний, образний зміст стійких виразів, зберігаючи колорит та емоційне забарвлення оригіналу, використовуючи відповідні ідіоми або аналоги в цільовій мові, а не дослівний переклад.

Ідіоматичний переклад сприймається як природний і стилістично коректний, не має ознак буквального відтворення структури мови оригіналу.

Навіть за умови семантичної точності буквальний переклад може порушувати ідіоматичні норми, що призводить до неприродності висловлювання. Особливого значення ідіоматичність набуває під час перекладу фразеологізмів, ідіом і сталих словосполучень, де перекладач орієнтується на функціонально-семантичний відповідник.

Ідіоматичність тісно пов'язана з адекватністю та еквівалентністю перекладу, оскільки передбачає дотримання стилістичних і прагматичних норм цільової мови. В аудіовізуальному перекладі вона є необхідною умовою природного звучання мовлення персонажів і узгодженості з візуальним рядом.

Питання для опитування та дискусії

Як ідіоматичність пов'язана з адекватністю та еквівалентністю перекладу?

Чому порушення ідіоматичності може ускладнити сприйняття тексту?

Що важливіше для перекладача: точна передача змісту чи збереження ідіоматичності?

Чи можна вважати переклад ідіоми, який відрізняється від оригіналу за формою, адекватним?

Яку стратегію обрати, якщо ідіоматичний вислів не має прямого еквівалента в мові перекладу?

Наскільки значення ідіоматичності змінюється в різних жанрах перекладу (література, кіно, мультфільми)?

Аудиторна робота

Перегляд фрагменту фільму [Inception](#) та серіалу [Game of Thrones](#) в оригіналі з субтитрами, обговорення. Студенти працюють окремо, пропонуючи свій варіант перекладу. Редагують переклад одне одного.

Методичні вказівки

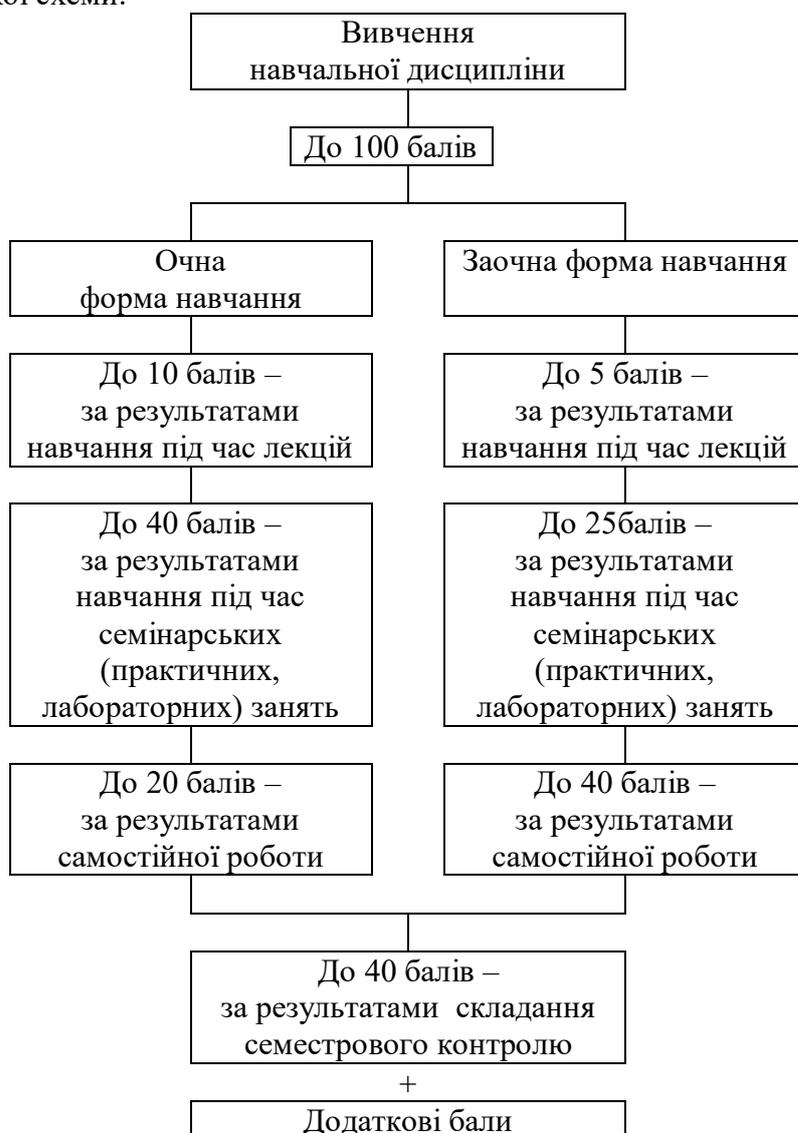
Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: переклад, аудіовізуальний переклад, адекватність перекладу, еквівалентність перекладу, ідіома.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- Взаємозв'язок ідіоматичності з адекватністю та еквівалентністю перекладу;
- стратегії перекладу ідіом: функціональна заміна, компенсація, нейтралізація, адаптація;
- проблеми перекладу культурно-зумовлених ідіом і способи їх вирішення;
- особливості забезпечення природності мовлення у аудіовізуальному перекладі;
- значення семантичного та прагматичного аналізу при виборі перекладацького рішення для ідіоматичних висловів.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

3. Рекомендовані джерела

3.1 Базові джерела

1. Гаврилів Т. Текст між культурами. Перекладознавчі студії. К.: Критика. 2005. 200 с.
2. Демецька В., Федорченко О. До проблеми перекладу кінотекстів // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика": збірник наукових праць. Розділ IV Херсон: видавництво ХДУ, 2010.
3. Добровольська А. Ю., Сегін Л.В. Особливості функціонування сленгу в американському кінотексті (на матеріалі серіалу "Теорія Великого Вибуху") Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2016. Том 2. № 8. С. 117-120.
4. Дубовий К.В. Помилки і втрати у закадровому перекладі художнього фільму. Філологічні трактати. 2015. Т.7, №3. С.33-38.
5. Конкульовський В. В. До визначення жанрово-стилістичної домінанти у кінофільмах піджанру «чорна комедія» // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство): зб. наук. праць. Вип. 118. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. С. 244–247.
6. Кустовська І.М., Лебедева Л.Е. Особливості застосування механізмів психолінгвістичної моделі у процесі перекладу. Вісник науки та освіти. Серія Філологія. № 3(9) 2023. С. 416 -429.
7. Кустовська І.М. Аудіовізуальний переклад при вивченні комунікативно спрямованих дисциплін. // Вісник НАДПСУ: електрон. наук. фах. вид. Сер.: Педагогіка. 2023 р. № 4. С. 84-99.
8. Кустовська І.М., Хамазюк О.М. Утворення спеціальної термінології: міжмовні відповідності та розбіжності. Вісник науки та освіти. Серія: Філологія. № 5 (59). 2025. С. 832-845..

3.2. Допоміжні джерела

1. Carr J.C., Witherick N. Speakout: Upper Intermediate **Teacher's Book**. Pearson Education Limited, 2011. 221 p.
2. Knodel L.V. English for law: Textbook. К.: Publisher PALUDOVA A.V., 2007. 260 p.
3. Murphy R. Essential Grammar in Use. Cambridge University Press, 2007. 319 p.
4. Nahorna O., Nahornyi Ya. Political Neologisms in Modern English: Pedagogical Approaches to Contemporary Word Formation in ESL/EFL Classrooms. Актуальні питання у сучасній науці. 2025. №2 (32). С. 717–728.
5. Richardson K. English for Law Enforcement. Macmillan, 2009. 127 p.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Cambridge English. URL: <https://www.cambridgeenglish.org/learning-english/>
2. Cambridge English Shop. URL: <https://www.cambridgeenglish.org/learners/>
3. EnglishClub TV. URL: https://tv-english.club/?utm_source=ectv&utm_campaign=clicks-ectv-medialib
4. English File (Oxford). URL: <https://surl.li/djcgyl>
5. English for Everyone. URL: <https://www.dkefe.com/en/audio>
6. Oxbridge unites for no confidence motion against government. URL: <https://surl.li/pxlbsk>

7. The Economist. Topical Talk. URL: <https://surl.li/kyygff>
8. ReadTheory. URL: <https://readtheory.org/>
9. Voice of America. URL: <https://learningenglish.voanews.com/>
10. WOOEnglish. URL: <https://wooenglish.com/categories/free-ebooks>